Автор: Боян Мак Михайлов

Серия от проповеди върху Проповедта на планиата, София, Християнска църква "Света Троица":

I част. Блаженствата. Матей 5:1-20. 19 окотмври 2024

II част. *„Вие сте солта на земята.“ Християните и обществения живот. Мат. 5:13 – 48.* 23 февруари 2025

III част. *„Внимавайте да не вършите правдата си пред хората, за да ви виждат“ Християните и църковният живот. Матей 6:1 – 18.* 29 юни 2025

IV част. *„Недейте си събира съкровища на земята„ Матей 6:19–34. Етичното учение на Христос за материалните блага.* 6 септември 2026.

V част. *Себеправедност или търсене на Бога? Матей 7:1–12. Етичното учение на Христос за взаимоотношенията.* 10 октомври 2026

Abstract: Боян Мак Михайлов, *Блаженствата. Матей 5:1-20. Серия от проповеди върху Проповедта на планината* . Sofia: Holy Trinity Christian Church, October 19, 2024

This sermon explores the Beatitudes (Matthew 5:1–20) as the foundational ethics of Jesus' Sermon on the Mount, presenting them as both an ideal to pursue and a transformative framework for Kingdom living. It examines each Beatitude's theological depth and practical implications, emphasizing their role in shaping a counter-cultural community rooted in grace, justice, and humility. The analysis argues that the Beatitudes redefine blessedness not as worldly happiness but as participation in God's Kingdom, calling believers to embody poverty of spirit, mercy, purity, and peacemaking in personal and social contexts. The conclusion underscores the Beatitudes as a blueprint for authentic discipleship, challenging modern Christians to reflect Christ's character in a broken world.

Original language: Bulgarian Keywords: beatitudes, Sermon on the Mount, Kingdom Ethics,

Spiritual Poverty, Mercy, Peacemaking, Purity of Heart, Transformative Discipleship, Biblical Justice, Counter-Culture, Grace, Humility, Christian Virtues, Social Ethics, Matthew 5, Theological Paradox, Redemptive Suffering, Authentic Faith, Kingdom of God, Practical Holiness [1]

Съдържание: Въведение Блаженствата (Матей 5:1 – 20) Блажени бедните по дух

Блажени скърбящите

Блажени кротките

Блажени, които гладуват и жадуват за правдата

Блажени милостивите

Блажени чистите по сърце

Блажени миротворците

Блажени гонените заради правдата

Заключение

Използвани източници

Кирилица

Латиница
.video-wrapper { width: 90%; max-width: 56em; /* optional cap (~896px at 16px base) */ margin: 0 auto; /* center horizontally */ aspect-ratio: 16 / 9; } .video-wrapper iframe { margin: 1em; width: 100%; height: 100%; border: 0; }

Въведение

Проповедта на планината е първата от петте беседи, които Матей е записал в своето евангелие. Съдържа етичното учение на Христос за Божието Царство. Той поучаваше множествата от Галилея, Декаполис, Йерусалим, Юдея и отвъд Йордан (Мат. 4:25). Етичното учение на Христос се извършва в средата на Неговото служение на изцеление.

Проповедта на планината е едновременно идеал, към който трябва да се стремим, както и преобразяваща инициатива [2] . Тя е за нас идеал, защото винаги може да намерим по-голяма дълбочина в нейното разбиране, която да съответства на нашето познание за Бога. Но тя има също практическа насоченост, защото чрез нея Господ Исус Христос ни дава конкретни инициативи, които преобразяват живота ни.

Един пример-метафора от планинарството – ако сме тръгнали по пътека към висок планински връх, то най-вероятно ще трябва да следваме маркировката на пътеката и ще трябва да внимаваме да не се отклним от нея. Върхът, към когото сме стигнали не винаги се вижда. Може да има облаци, мъгла и дъжд по пътя. Идеала е като върха, а преобразяващите инициативи са като маркировката.

Бележки:

1 Abstract and keywords generated by DeepSeek AI.

2 Стасен, Глен. Гъши, Дейвид. *Етика на Царството. Следване на Христос в съвременния контекст.* София: Нов човек, 2010. (Original work published in 2003 as: Stassen, Glen. Gushee, David. *Kingdom Ethics.* Downers Groove, IL: InterVarsity Press), стр.131 - 151

Блаженствата (Матей 5:1-20)

Жак Джоузеф Тисо по-познат като Джеймс Тисо (1836–1902) е френски художник, илюстратор и карикатурист живял в Нант. Художникът пътува до близкия изток през 1886, 1889 и 1896, което подпомага неговия реалистичен стил. През 1885 г. Тисо получава видение в една от католични църкви в Париж. Рисува картината „Проповедта на блаженствата” от 1886 до 1896. В нея липсват лица, защото всички са в гръб и гледат към Проповедника, който се е качил на планината.

Нашият Господ започва Проповедта на планината с блаженствата. Блаженствата говорят за някои добродетели, които трябва да притежава един последовател на Христос и член на неговото Царство.

Йоан Златоуст сравнява блаженствата със “златна верига”. [3] Те представят “уравновесения и многообразен характер на християните” (Стот) и те са Христовата препоръка към всеки християнин.

Думата “блажен” е гръцката дума “макариос”, която често се превежда като “щастлив”. Поради това д-р Лингън нарича блаженствата “формула за душевно здраве”. Този превод отразява само донякъде същността на блаженствата, защото щастието в този свят е преходно, докато блаженствата са по-скоро свързани с Божието царство, което е тук и идва. По отношение на Божието царство блаженствата разкриват етиката на това царство, защото показват, кои са качествата на неговите поданици.

Блаженствата не проповядват спасение чрез дела, както предполагат някои тълкуватели (например Ханс Виндиш). Според Мартин Лутер Проповедта на планината показва на невярващия, че той не може да угоди на Бога сам и затова го насочва към Христа с цел оправдание. [4]

Бележки:

[3] Стот, стр. 31

[4] Стот, стр. 29

„Блажени бедните по дух, защото е тяхно небесното царство.“ (Мат. 5:3)

Още в Стария завет думата “бедност” се е отнасяла до хора, които се намират в материална нужда и затова имат като единствено убежище Бог (Софония 3:12). Понятието “бедност” започва да придобива духовен смисъл, като се отъждествява със смирено упование на Бога. Псалмистът в Пс. 34:6 се нарича “тоя сиромах”. Затова “сиромах” е този, който е огорчен и не може да се избави сам и търси спасение в Бога. [5] За такъв тип хора Майкъл Грийн пише, че “радостта им извира от чистата благодат, за каквато не са и мечтали” [6]

Приложение:

- всеки ден е „чиста благодат“ и ние не притежаваме нищо;

- всяко богатство е притежание на Бог.

Бележки:

5 Стот, стр. 31

6 Грийн, стр. 79

„Блажени скърбящите, защото те ще се утешат.“ (Мат. 5:4)

Стасен и Гъши в своята “Етика на царството” виждат в това блаженство както хора, които тъгуват, така и хора, които се покайват. Грешникът скърби за своите грехове, но така и за греховете на обществото. Така в Стария завет пророк Амос говори за Божествена присъда на тези, които не скърбят (Амос 4:1–5; 5:6,14; 6:1–7; 8:7-10; 9:5). [7]

Според Джон Стот бихме могли да преведем блаженството като “щастливи са нещастните”, защото блаженството съдържа в себе си парадокс. Стот е по-скоро склонен да отъждестви блаженството с покаянието. [8]

Майкъл Грийн пише: “Скърбящите са щастливи, по-щастливи са и от гости на щедра гощавка. Защото са видели колко много страдание има на света, прогледнали са за греховността си и това е сломило сърцето им.” Нека си спомним, че според Ис. 61:1 Исус дойде да превърже съкрушените сърца. [9]

Приложение - да скърбим по Бога заради нашата греховност.

Бележки:

7 Стасен и Гъши, стр. 40

8 Стот, стр. 33

9 Грийн, стр. 79

„Блажени кротките, защото те ще наследят земята.“ (Мат. 5:5)

Стасен и Гъши свързват това блаженство с Пс.37:11, защото тук Исус използва същата дума за кротък, която също се използва в Ис. 61:1. Те се съгласяват с Кларънс Джордън, който предлага по-добър превод на думата в смисъла на “обуздан” – хора, чиято воля е била обуздана от Божията воля.[10] Затова Майкъл Грийн тълкува смисъла на “кротки” като хора, които са толкова малки пред Бога, че Бог би могъл да въздигне тези хора без да се възгордеят. [11]

Господ Исус Христос нарича себе си “кротък и смирен”, а ап.Павел посочва също Христовата кротост и нежност (2 Кор. 10:1). [12]

Тук под думата “нежен” не трябва да разбираме “изнежен”. Исус не беше никак “нежен” с търговците в храма. Той бе нежен само когато това е необходимо.

Приложение:

- в социалните медии – можем да изберем да не отговаряме на злобата със злоба. Да избираме да бъдем кротки и да насърчаваме позитивни разговори;

- на работното място: в конфликтни ситуации, кроткият отговор може да намали напрежението и да създаде по-добра работна среда.

Бележки:

10 Стасен и Гъши, стр. 41

11 Грийн, стр. 79

12 Стот, стр. 35

„Блажени, които гладуват и жадуват за правдата, защото те ще се наситят.“ (Мат. 5:6)

Важно в това блаженство е разбирането на думата “правда”. Под тази дума се разбира както нещо, което Бог и дава, така и нещо, което ние вършим. Но правдата не е добродетел на индивидуализма, а се отнася и към справедливостта в обществото. В Ис. 61:1 Божията правда и справеливост се отнася както за отделната личност, така и за цялото общество. [13]

Според Джон Стот библейската “правда” има три аспекта: законов, нравствен и социален. Вътрешната правда на “сърцето, ума и волята” е тази, която трябва да практикуваме според Стот. [14] Но нашият глад трябва да е за справедливо общество, нравствен социален, обществен и личен живот. Бог не може и не трябва да бъде изолиран в личния ни живот.

Бележки:

13 Стасен и Гъши, стр. 42

14 Стот, стр. 37

„Блажени милостивите, защото на тях ще се показва милост.“ (Мат. 5:7)

Милостта се различава от благодатта по това, че тя представлява състрадание към хора, които са в нужда. Съществителното елеос се отнася към болката, нищетата и нещастието, които са резултат от греха, а харис (благодат) винаги се отнася към греха и вината (Стот, Ленски). [15] Грийн противопоставя милостивите на законниците – те са тези, които са придобили божествена любов. [16] Сам Господ Исус Христос твърди, че милостта тържествува над закона. Затова милостта отразява великодушието на характера според Притчи 14:21 на човек, който избавя някого от

нужда или робство (Стасен и Гъши).
[17]

Приложение:

- даряването на време и ресурси на нуждаещите се ни помага да развием състрадание и да изградим по-силни общности;

- проявяването на милост към близките ни, дори когато те са сгрешили, укрепва връзките ни и ни прави по-добри хора.

Бележки:

15 Стот, стр. 39-40

16 Грийн, стр. 80

17 Стасен и Гъши, стр. 44

„Блажени чистите по сърце, защото те ще видят Бога.“ (Мат. 5:8)

Чистотата на сърцето се свързва с вътрешната чистота. Мартин Лутер разграничава вътрешната чистота от церемониалното оскверняване. Псалмите ясно говорят за вътрешна искреност (Пс. 24:3-4; 51:6, 10). И за Христос темата за вътрешната чистота е изключително важна на фона на споровете му с фарисеите. [18] Най-вече мисълта на Христос е свързана с Мат. 15:11: “Това, което влзиа в устата. Не осквернява човека, но това, което излиза от устата, то осквернява човека”. Библейското разбиране за човека е цялостно – няма разделение между външно действие и вътрешна същност.
[19]

Приложение:

- в духовното ни развитие - стремежът към чистота изгражда изградим по-дълбока връзка с Бога;

- в личните отношения искреността и честността създават доверие и укрепват връзките ни с другите

Бележки:

18 Стот, стр. 41

19 Стасен и Гъши, стр. 45

„Блажени миротворците, защото те ще се нарекат Божии синове.“ (Мат. 5:9)

След като Бог е изпратил Сина, за да примири света със Себе си, то всеки вярващ следва да бъде миротворец в дома, църквата, обществото и света. Според ап.Павел трябва да живеем в мир с всичките човеци (1 Кор. 7:15) [20] Това предполага, че миротворството, за което Исус говори, има социално измерение. Христос се противопоставя на зилотите, които искат да възстават срещу Рим. [21]

Приложение:

разрешаване на конфликти - Активното търсене на мирни решения в конфликтни ситуации ни прави истински миротворци;

насърчаване на единство - стремежът към единство и хармония в обществото ни гради по-добър свят.

Бележки:

20 Стот, стр. 43

21 Стасен и Гъши, стр. 47

„Блажени гонените заради правдата ...“ (Мат. 5:10-12)

„Блажени гонените заради правдата, защото е тяхно небесното царство. Блажени сте, когато ви хулят и ви гонят, и говорят против вас лъжливо всякакво зло заради Мене; радвайте се и се веселете, защото голяма е наградата ви на небесата, понеже така гониха пророците, които бяха преди вас.“ (Мат. 5:10 - 12)

Преследването заради правдата и Исус са сравнени тук с гоненията срещу пророците. Евангелист Матей желае да покаже приемствеността на Христос със Закона и пророците (Мат. 5:17-29). 22

Изглежда днес малко се набляга върху това блаженство, но Исус му отделя значително място! То има пророчески аспект, защото показва, че християнската църква ще бъде гонена. Гриийн пише, че “страдащата църква в земи, където тя е подтискана, не иска да е като църквата на Запад” 23 Лутер смята страданията за един от белезите на истинската църква, а според Дитрих Бонхьофер страданието е знак за истинско ученичество. 24

Приложение:

- трябва да защитаваме убежденията си - да останем верни на принципите си, дори когато сме изправени пред трудности, ни прави по-силни и устойчиви.

- насърчаване на справедливостта - застъпването за справедливост и равенство, дори когато е трудно, ни прави истински последователи на Христос.

Бележки:

22 Стасен и Гъши, стр. 46

23 Грийн, стр. 80

24 Стот, стр. 46

Заключение

Блаженствата са нравствен идеал, към който трябва да се стремим. Но те също ни показват как този идеал се осъществява на практика! Христос не ни оставя с недостижими нравствени принципи, а ни показва как тези принципи могат да се изпълнят със съдържание тук на земята, сред обществото и в църквата.

Използвани източници:

Кирилица:

1.Бънян, Джон. *Молитвата.* Класическо християнско наследство. София:Нов човек, 2023.

2.Грийн, Мйкъл. *Вестта на Евангелието според Матей. Небесното царство.* Библията говори и днес. София: Нов човек, 2023. (Original work published in 2000 as: Green, Michael. The Message of Matthew. Inter-Varsity Press)

3.Гудинг, Дейвид. *Вестта на Евангелието от Лука. Според Лука.* Библията говори и днес. София: Нов човек, 2020. (Original work published in 1987 as: Gooding, David. According to Luke. Inter-Varsity Press and Vm.B.Eerdmans Publication Company)

4.Стасен, Глен. Гъши, Дейвид. *Етика на Царството. Следване на Христос в съвременния контекст.* София: Нов човек, 2010. (Original work published in 2003 as: Stassen, Glen. Gushee, David. Kingdom Ethics. Downers Groove, IL: InterVarsity Press)

5.Стот, Джон. *Вестта на Проповедта на планината.* Християнската контракултура.

Библията говори и днес. София: Нов човек, 1993. (Original work published in 1978 as: Stott, John. Christian Counter-Culture. England, Leicester: Inter-Varsity Press)

6.Сурожский, Антоний. Молитва и Жизнь. Молитва Господня. Достъпно на: https://azbyka.ru/otechnik/Antonij_Surozhskij/molitva-i-zhizn/#0_3
, последно посетено на: 28.07.2023 г.

Латиница:

7.Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. Golden Rule. *Encyclopedia Britannica.* https://www.britannica.com/topic/Golden-Rule
, 14 August 2024, accessed 13 October 2024

8.Murray, Andrew. *With Christ in the School of prayer.* Grand Rapids, MI: Christian Classics Ethereal Library, https://www.ccel.org/ccel/m/murray/prayer/cache/prayer.pdf
, accessed 12 September 2024

9.Strong, J. (1890). *Strong's Real Greek Bible Dictionary.* Ver. 1.5-150704, Bible Time 3.0.3 for Windows.